

s enllà

ENTRE SETMANA

MANUEL CUYÀS

El solitari de Quart

nalista, encara que sàpiga que això són deliris de la irracionalitat precientífica, també ha après a cedir al domini de la poesia.

No totes les imatges formals de resurrecció són tan impecables. En l'altre extrem de la delicada, emocionant operació d'emergir de la tenebra tectònica per tornar a la vida, hi ha empreses més pròpies del doctor Frankenstein que dels herois solars que tant ens commouen. Em refereixo als genis que han tirat a terra l'edifici de l'antic Molino (amb el detall burlesc d'haver conservat la façana, no se sap per què, perquè tal com està repintada i refeta hauria quedat igual i més barat feta nova) i l'han fet nou de trinca, però amb un aire substancialment diferent del d'abans: llampant, desproveït de matisos i profunditat, i com que està plastificat no se sap si els adquirirà, en definitiva a les antípodes de l'artesanal barraca de nyigui-nyogui on s'anaven a escalfar de cascos els nostres avis.

És clar que no és el mateix un edifici, encara que sigui emblemàtic, que trenta-tres persones, però fins i tot així crida l'atenció la desaparició dels resultats, segurament producte de la desaparició dels mitjans, dels propòsits i de la natura mateixa de les operacions. Aquí més aviat s'ha obtingut un monstre, un replicant. Si caigués el Partenó (o el que en queda), també en farien un de plàstic perquè els turistes l'anessin a visitar allà mateix? Un altre cop se'm dirà, home, no es pot comparar una cosa amb l'altra, i és cert, però el principi és el mateix.

La grandesa del tracte amb els mites abasta totes les dimensions, i es pot aplicar a qualsevol cosa. La humanitat felicita els xilens per la seva proesa, que és la de trenta-tres persones però també la d'una col·lectivitat, i alhora es felicita ella mateixa. Jo no sé, tret dels empresaris, quants es felicitaran d'haver destruït un lloc carregat de passat, i haver-hi posat al seu lloc una fotocòpia engominada. *

En literatura, la solitud crea estil, i si va acompanyada de la solteria, el depura. Miquel Pairolí és un solitari. L'anomenarem "el solitari de Quart" per posar-lo al costat d'"el solitari de Llofrí" i "el solitari de Sueca". Josep Pla i Joan Fuster van ser, a més de solitaris, solters o bàsicament solters. Miquel Pairolí també, i tots tres participen de l'estil propi de la seva condició civil.

Per casualitat he llegit el dietari *Octubre* que Pairolí acaba de publicar quan just havia nlllestí *Unos días en el Brasil*, d'Adolfo Bioy Casares. L'autor argentí assisteix a un congrés del Pen Club que es va celebrar l'any 1960 entre Rio de Janeiro i São Paulo. Coneix gent i se'n troba, freqüent reunions, però impera la mirada de qui ha decidit prendre distància de tot el que l'envolta. És el dietari d'un solitari, d'un entotsolat. Passa, però, que fins i tot quan evoca un mig amor de jove brasiler i té l'esperança de retrobar-lo, se li nota que està casat. Se li nota el tresillo de casa. Hi ha escriptors als quals se'ls nota el tresillo de casa i n'hi ha que no. A Pla, a Fuster i a Pairolí no se'ls hi nota. Són solters.

Al dietarista solter se li aguditza l'observació dels homes i de les coses, se li afina la curiositat i, ja em perdonaran, se li desenvolupa un puntet de neurosi o de misantropia que literàriament dona uns grans resultats o dona

els resultats que no es troben en l'escriptor estrictament solitari.

En Pairolí em diu que no exageri la seva solitud. No l'exagerarem: viu amb la seva mare, es belluga, es troba amb els amics, va a concerts... D'algun lloc ha de treure la matèria literària. Però sempre torna a l'habitació de Quart, que és des d'on observa el món i filtra les coses vistes, llegides i escoltades.

En el primer apunt d'*Octubre* Pairolí escolta per ràdio *La Creació* de Haydn quan tot d'una un pit-roig es posa a l'ampit de la finestra. Pairolí descriu la música sublim, evoca *El Paradís perdut* de Milton, observa el pit-roig i acaba així: "Ara podria assajar diverses figures intel·lectuals o fins i tot religioses. Mirar de relligar-ho tot, *La Creació* i aquest pit-roig, establir connexions i correspondències, imaginar paral·lelismes, dibuixar línies que convergissin en una conclusió més o menys rodona, encara que fos en els dominis de l'agnosticisme o de la teoria de l'evolució. En un altre temps potser ho hauria fet. Ara no ho faré. No m'hi veig amb cor ni penso que sigui oportú ni que reveli res ni que serveixi de gran cosa, tret de satisfer la vanitat, bastant inútil, de les complacències intel·lectuals. Res de relacions forçades ni d'equilibris per a la platea. Només això: el matí era esplèndid, sentia una gran interpretació de *La Creació* a la ràdio i contemplava, a

l'ampit de la finestra, un pit-roig jove, vigorós, ple d'energia. Un moment de felicitat, de serenor, de respirar el bo de la vida".

El fragment és llarg, però sempre més val llegir Pairolí. El text dona el to de tot el llibre: cultura, reflexió, descripció, la cerca de la felicitat, estil esplèndid, madur. Aquí l'autor diu que no vol establir "connexions" ni "correspondències", però en altres llocs no se n'està. Per exemple quan "relliga" el suïcidi d'un amic amb uns incendis forestals que l'impedeixen assistir al funeral i amb un concert a Peralada, al vespre. Pairolí escolta molta música, llegeix, rellegeix per retrobar fragments que un dia li van agradar, observa la lluna, el sol i les estrelles, escolta la tramuntana... Si reproduís l'anotació en què parla dels vents, vostès encara haurien quedat més parats. El paisatge de Pairolí és en gran part el de Pla. Ell hi torna. Si fóssim pedants parlariem de palimpsest: Pairolí redacta damunt la prosa de Pla. Ja pot: sap escriure, coneix l'autor, el tracta de tu a tu... Altres llocs de Catalunya estan menys fresats literàriament i obliguen a començar de zero.

Ara que Tots Sants ens porta tardes melancòliques, acceptin la companyia que el solitari de Quart ens ofereix amb el seu *Octubre*. A Joan Solà, a qui usurpo la columna l'endemà de la seva mort, li hauria entusiasmat. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Afollar?

Una de les vies d'entrada més habituals dels castellanismes és la sexual. Cada generació busca les seves solucions expressives i, en aquest àmbit, els mecanismes de transmissió familiar que solen preservar les paraules queden desdibuixats. Diguem que, en qüestions sexuals, som poc preservatius. Per això, més enllà de l'àmbit d'influència del verb *cardar*, tan garrotxi, per descriure la còpula s'ha imposat el verb *follar*, que és un calc del castellà. Ara el *DIEC* ja li adjudica el sentit de "fer l'acte sexual". Enrere queden els anys en què els catalans només follàvem en trepitjar el raïm per fer-ne most. D'aquesta embranzida folladora n'han sortit tocats alguns altres mots propers, com ara l'adjectiu *foll-folla*, els *follets* o el verb arborícola *fullar*. Ja no podem pronunciar cap d'aquestes paraules sense un somriure maliciós als llavis.

I de totes les damnificades, destaca el verb *afollar*, que té un sentit destructiu: "fer malbé, espatllar un membre, oprimir". Afollar un niu d'ocells significa desnonar-los i fer afollar una truja, fer-la avortar. Més o menys, el sentit al qual ha quedat reduït el verb *fotre*, que era la nostra solució genuïna. Estem ben fotuts. *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

